

Список використаних джерел

1. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Бібліотека як соціокультурний публічний простір: трансформаційні зміни. /Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2020. № 4. С. 24–31 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/227084>
2. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Трансформація та розширення функцій бібліотек у сучасному цифровому просторі. /Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 3. С. 38–44 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/244715>
3. Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівська політехніка» [Електронний ресурс]. // http://library2.stu.cn.ua/pro_biblioteku/
4. IRChNUT Електронний архів Національного університету «Чернігівська політехніка» [Електронний ресурс]. // <http://ir.stu.cn.ua>
5. БІБЛІОМЕТРИЧНІ ТА ПУБЛІКАЦІЙНІ ПРОФІЛІ НАУКОВЦІВ УНІВЕРСИТЕТУ [Електронний ресурс]. // http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcyu/bibliometrika_ukrainskoi_nauki/
6. Культура цитування в наукових публікаціях. Самоцитування [презентація] / уклад. Н. В. Мороз. – Чернігів : Наукова бібліотека НУ "Чернігівська політехніка", 2021. – Електрон. дані (1 відеофайл PowerPoint) [Електронний ресурс]. // <http://ir.stu.cn.ua/123456789/21812>
7. Порядок перевірки індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти на академічний плагіат у Національному університеті "Чернігівська політехніка [Електронний ресурс]. // <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/poryadok-provedennya-perevirky-kvalifikacijnyh-robit-ta-individualnyh-zavdan-nova-redakcija.pdf>

Наконечна Ольга Павлівна,

доктор філософських наук, професор,

Національний університет водного господарства та природокористування,

м. Рівне, Україна

ЖИТТЄВИЙ СВІТ ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Динамізм сучасних світових трансформацій охоплює всі країни, долучає до їх здійснення кожен людину як творця культури і самої себе. Одним із методологічних принципів аналізу залишається концепт життєвого світу як світу культури, як світу людини, її життєтворчості. Тяглість дослідження інтерсуб'єктивності, онтичного і онтологічного вимірів людського буття від Гусерля і до сучасних дослідників, виявляє нові виміри життєвого світу як концепту і практичного механізму для розуміння процесів трансформації суспільства і людини, та певної методології такого аналізу. Людина, народжуючись, як пілігрим, який має здійснити свою подорож, знайти, витворити власну дорогу, формуючи себе і світ.

Життєвий світ задає можливі перспективи будь-яких видів культуротворчої діяльності і тому має розглядатися не тільки як універсум наявного стану світу і людських практик, а й як трансцендентальний горизонт всякого сенсу. Тож власний життєвий світ особи формується через синергію

ширших світів (науки, філософії, мови, мистецтва, моралі, релігії, цінностей, техніки, традиції, побуту), випродукованих попередніми поколіннями, тією мірою, якою він є долученим до їхніх смислів, тематизує їх у власній життєдіяльності, своїй неповторності. Взаємодія між розумінням сутності життєвого світу як концепту і його можливостями для аналізу особливостей становлення окремих життєвих світів надає ґрунт для самотворення індивіда в історії й культурі та відкриває перспективи розвитку людства через призму збереження і розвитку людяності.

Життєвий світ як специфічно людський світ, у котрому довколишнє і минуле сприймається з позиції особистого досвіду, повсякдення, є світом всебічного прояву «парадоксальності людської натури», висвітлюючи, таким чином, проблеми і кризи смислових основ людського буття. Людина розчиняється у повсякденних формах реальної й віртуальної комунікації такого світу, щоб стати «одномірною людиною» (Г.Маркузе), «людиною без властивостей» (Р. Мюзіль), «загубленою українською людиною» (М. Шлемкевич) чи, все ж, універсальною особою, що перебуває у діалозі з долею світу, відповідальною за власне життя і долю Універсуму?

Суперечності у формуванні і функціонуванні життєвих світів пов'язані як з особливостями природи життєвого світу, так і з трансформаційними процесами в бутті; як із загальністю умов функціонування системи, руху в потоці цивілізаційних змін, так і з потребою й складністю «відкриття», вироблення і збереження власної індивідуальності.

Саме перевантаженість інформацією, суперечностями і динамізмом змін, які відбуваються, обертається для індивіда постійним викликом щодо потреби приймати рішення та декларувати власну позицію щодо сторонніх, відносно його життєвого світу, процесів. Це, зокрема призводить до відчуття «репресивності» навколишнього світу щодо індивіда, і часто пригнічує його у структурі соціальних відносин, вихолощує змістовність багатьох властивих йому видів діяльності, перетворюючи останні у деяку «відчужену реальність», та створює враження безсенсовості світу, абстрактності цінностей і смислів, позбавляючи людину радості від буття та впевненості у собі.

Вміння відчувати, побачити, дослухатись, сприйняти те, що відбувається у світі, культурі, сучасній цивілізації, якраз і пов'язане з «внутрішнім» станом, наповненням життєдіяльності людини, здатністю до творчості. Парадокс полягає в тому, що, попри зростання спроможностей людини щодо покращення умов життя (за рахунок сучасних технічних й технологічних досягнень і їх доступності), збільшенні вільного часу, зростанні можливостей вибору завдяки долученості до глобальних комунікацій, світ людського буття не стає простішим. Збільшується й кількість, множинність ролей, які має «грати» людина, кількість підсистем («життєвих світів»), в яких вона існує та чийм функціональним законам і симуляграм має підкорятися. Тож потреба у інтерпретації і розумінні складнішого світу надає нової напруги людському буттю, спрямовуючи його до «втечі від свободи» у вираженні конформізм чи нонконформізм, фаталізм, у пошук простих і швидких відповідей за рахунок теорій змов, показного нігілізму або ж деструктивності тощо. Форм такої втечі

існує чимало – від декларування байдужості та інертності (як наслідок неможливості встигнути за процесами, що дев'ятим валом накочуються на людину) до гіперактивності та різноманітного екстриму (зосередження уваги на сильних емоційних переживаннях, швидкій зміні видів діяльності). Однак, людина неминуче зустрічатиметься із викликами реальності, а її дії, подекуди, чинитимуть вплив на інших людей, і можуть мати значний вплив на вирішення соціальних або глобальних проблем.

Таким чином важливу роль в становленні і трансформації життєвого світу людини як феномена реального самоздійснення індивіда відіграє вчинок, здатність до вчинку як чинення стратегії власної життєдіяльності. Формування ціннісного змісту вчинків, перехід «від вчинку-думки до вчинку-події» (С.Кримський) є сутнісним не тільки для людини, а й для світу в цілому, оскільки потребує сили духу, закріплює загальнозначимі цінності примноження людськості. Досить сучасно звучить фраза Ф.Ніцше: «Не бути у своїх вчинках легкодушним!». Взаємна істинна комунікація у всіх підсистемах життєвого світу (сім'я, суспільні відносини, культура, нація, громадянське суспільство, держава, міжособистісні стосунки тощо), безперервний діалог, взаємний обмін інформацією, аргументами на користь своєї точки зору, вислуховування інших думок підсилює ґрунт людського розуміння свого справжнього єства та істинних умов свого існування, здатність протистояти знелюдненню суспільства та зустрічати виклики часу.

Людина культивує себе, свій життєвий світ спираючись на всю історичну традицію (в широкому сенсі, як способі соціалізації, інкультурації), а також і на власну національну традицію, спочатку і не усвідомлюючи цього через уже сформовану попередніми поколіннями систему. І коли людина починає більш менш критично усвідомлювати власні світоглядні засади і наслідки, які з них випливають у людській поведінці й життєдіяльності, і виявляє здатність до розриву з кліше, до нестандартних кроків, до творчості, то ці спрямування визначаються в системі цінностей, поєднуючи минуле, сучасне і майбутнє.

Життєвий світ – це синергетична, відкрита система самоорганізації людського буття через когерентність організованості та хаосу, порядку та природності самопротікання і саморозгортання процесів. Поєднання детермінізму й індетермінізму спричиняють множинність шляхів розвитку як людини, так і світу у їх взаємодії, а точки біфуркації – це ті повороти, зупинки, в яких системи набувають нових властивостей, збільшуючи діапазон можливостей подальшого розвитку.

Дослідження концепту життєвого світу на засадах міждисциплінарного підходу, поєднання теоретичної і практичної філософії, опирається на широке охоплення соціокультурної реальності, потребує і сприяє вивченню суперечливих тенденцій в конституюванні людини як особистості, що включена в сучасні соціокультурні трансформації. Здатність прилучатися до світу, соціальної дії і взаємодії шляхом прийняття чи заперечення процесів, що відбуваються, з огляду на світоглядно-ціннісну орієнтацію, поєднується зі здатністю до самоперевершення, самозростання, вміння протистояти неґації, сприяє набуттю здатності до пошуку себе і конструювання власної самості.